

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

תוכן עניינים

- א. הרי אמרו עין יפה בסלע עין רעה בשקל בינונית ... הלכתא ברגיא וכמה תלתא זוזי רגיל הכא ורגיל הכא ... כאן בבא לימלך כאן בעושה מעצמו ... מי שיש לו פטר חמור ואין לו שם לפדותו פודהו בשווי ... לא יהא חמור מן ההקדש ולא אמרה תורה בשה להחמיר עליו אלא להקל עליו 2
- ב. הפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ... פדיונו לבעלים 4
- ג. הגונב פטר חמור של חבירו משלם תשלומי כפל לבעלים ואף על פי שאין לו עכשיו יש לו לאחר מכאן 5
- ד. וגונב מבית האיש אמר רחמנא ולא מבית הקדש 5
- ה. הלוקח ושניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה 6
- ו. עשרה ספק פטרי חמורים מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו 8
- ז. ישראל שהיו לו עשרה פטרי חמורים ודאין בתוך ביתו שנפלו מבית אבי אמו כהן ואותו אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו 9
- ח. ישראל שהיו לו טבלים ממורחין בתוך ביתו שנפלו מבית אבי אמו כהן ואותו אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל מעשרן והן שלו 10
- ט. הלוקח טבלים ממורחין מן העובד כוכבים מעשרן ... דמרחינהו עובד כוכבים דגנך אמר רחמנא ולא דגן עובד כוכבים ... דמרחינהו ישראל מרשות עובד כוכבים 12
- י. דאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר 13
- יא. והן שלו דאמר ליה קאתינא מכח גברא דלא מצית אישתתיה דינא בהדיה 14
- יב. המפקיד פירותיו אצל הכותי ואצל עם הארץ בחזקתן למעשר ולשביעית 16
- יג. אצל העובד כוכבים כפירותיו 17
- יד. ואם מת נהנים בו ... דמית בי כהן ונהנה בו כהן ... דמית בי בעלים ונהנה בו כהן ... קמ"ל דמעידנא דאפרשיה ברשותיה דכהן קאי 18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

דף יא.

**א. הרי אמרו עין יפה בסלע עין רעה בשקל בינונית ... הלכתא
ברגיא וכמה תלתא זוזי רגיל הכא ורגיל הכא ... כאן בבא
לימלך כאן בעושה מעצמו ... מי שיש לו פטר חמור ואין
לו שה לפדותו פודהו בשויו ... לא יהא חמור מן ההקדש
ולא אמרה תורה בשה להחמיר עליו אלא להקל עליו**

כבר התבאר לעיל דף ט: שאמרו חז"ל¹ שמה שאמרה תורה (שמות יג פסוק יג, לד פסוק כ) תפדה בשה לאו דוקא הוא², ומה שאמרה תורה שיפדנו בשה לא אמרה אלא להקל עליו, שאם יש לו שה אפילו אינו שוה אלא דינר או שוה פרוטה פודה עליו³ אפילו פטר חמור ששוה עשרה סלעים, אבל אם אין לו שה פודהו בכסף, בשוה כסף ובכל דבר⁴, אלא שצריך לפדותו⁵ בשיווי⁶, ונותן דמיו של החמור לכהן. ומברך על פדיונו⁷.

¹ רמב"ם הלכות ביכורים פרק יב הלכה יא, שו"ע ונו"כ שבא ה

² דאי דוקא הוא הוי ליה פדיון פטר חמור מפדיון הקדש שהוא בכל דבר, וזה אין סברא לומר כן
³ ואם פדה בשה ומשייר מקצת אין פדוי ודוקא דבר הניתר עמו בשחיטה ולא קרניה וגיזותיה. ואם שייר עוברה

יש דעות בזה וברי"ט אלגזי מסופק אם יכול לפדות בעובר

⁴ וצ"ע אם אפשר לפדות בעבדים ושטרות וקרקעות שהקדש אין נפדה בהן מנ"ח מצוה כ"ב ועי' ביפ"ח עי' י"ז
אם אפשר לפדות בבאנקהאמי"ן דהיינו שטרות כסף אבל במעות בודאי אפשר לפדות.

⁵ ויש להסתפק אם צריך שומת ג' כדין הקדש אבל א"צ העמדה והערכה ולא להוסיף חומש. חזו"א בכורות סי'
י"ז סק"ג

⁶ ובב"י כתב דלפ"ד רבנו דוקא אם אין לו שה אבל אם יש לו שה אין לפדותו בשויו ובדיעבד בודאי מהני
אבל דעת הטור דגם לכתחלה יכול לפדותו בשויו אפי' יש לו שה וכ"נ מדברי הרא"ש בסוף בכורות ורבנו

ירוחם נ"כ ח"ב לא העתיקו אם אין לו שה

⁷ רא"ש סי' י"ד וכ"כ רבנו ירוחם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

אם פדה בפחות משויו אין פדוי⁸, ואם פדה ביותר משויו א"צ ליתן המותר לכהן⁹. אבל אם פדה בשה ששוה יותר מהחמור הכל לכהן ואם אמר בפירוש שאין פודה אלא בשויו ויחזיר לו המותר צריך להחזיר, ואפשר דמותר גם לכתחלה לעשות כן¹⁰.

אולם אם¹¹ פדה בשה ומשייר מקצת מהשה אין פדוי, ודוקא דבר הניתר עמו בשחיטה ולא קרניה וגזותיה. ואם שייר עוברת יש דעות בזה¹².

במה דברים אמורים¹³ שפודה בכל דבר ובשווי כשהפטר חמור שוה מג' זוזין ולמעלה שהוא ממון חשוב, ומה"ת אין לו שיעור אך מדרבנן שיערו חכמים¹⁴ שאם היה דמי הפטר חמור פחות מג' זוזין שאינו ממון חשוב אין פורין אותו אלא בג' זוזין.

וזהו באדם בינוני, אבל עין יפה יוסיף עליו זוז ויתן סלע וסלע הוא שווי עשרים גרם כסף¹⁵ שהוא ד' זוזין לכהן¹⁶, כדי שיתן לו מתנתו בעין יפה, ועין רעה חצי סלע שהוא ב' זוזין.

יכול גם לפדות בשה אפילו אם שוה פחות מג' זוזים, ובזה מותר לכתחלה אפי' השה שוה כל דהו¹⁷.

⁸ ולא אמרי' כאן כמו בהקדש דשוה מנה שחיללו על ש"פ מחולל ואין הכהן יכול לומר לדידי שוה לי. חזו"א בכורות סי' י"ז סק"ה י"ג והביא ראיות לזה ודלא כמנ"ח ועוד אחרונים ומש"כ בתוס' רי"ד קדושין נ"ח א' דמהני קאי אהקדש ולא על פט"ח ע"ש ויל"ע אם פדוי עכ"פ הציו וישלים וגבי פדה"ב מצינו שיכול ליתן לי' כהנים בזאח"ז וצ"ע. צה"ל קנב

⁹ מנ"ח מצוה כ"ב אולם צ"ע שאם החמור שוה פחות מג' זוז יתן ג' זוז אלמא שיכול ליתן יותר מדמיה ושמא התם תקנת חכמים היא וצ"ע. צה"ל קנב

¹⁰ דרך אמונה שם עה

¹¹ מנ"ח שם

¹² וברי"ט אלגזי מסופק אם יכול לפדות בעובר

¹³ רמב"ם שם הלכה יב, ושו"ע ונו"כ שם. וגירסת הרמב"ם ל"ק כאן בשה כאן בשווי. ר"ל דמ"ש אפי' פטרוזא כו' בשה ומ"ש ברניא בשווי דאין פורין פחות מכאן אפי' החמור שוה כ"ש וכן משמע שם דאמר כמה בעינא למיתב כו' משמע שהיה פודהו בשווי. אבל לגירסא שלנו והרא"ש והמור הוא להיפך דיותר מג' דינרים פודה בשה שוה ג' דינרים או בשווי אבל פחות מכאן אפי' פודה בשה א"צ אלא שווי כמ"ש לא אמרה כו' להחמיר כו' וכ"ז לכתחלה אבל בדיעבד בשה כ"ש בכ"ע. ביאור הגר"א.

¹⁴ מנ"ח מצוה כ"ב.

¹⁵ יפ"ח ע' י"ט.

¹⁶ נראה דגם בשוה יותר מג' זוז עד סלע עין יפה בסלע.

¹⁷ חזו"א בכורות סי' י"ז סק"ה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

וי"א¹⁸ שכשפודהו בשויו תמיד נותן שויו ולא יותר אפילו שוה פחות מג' זוזים, אבל כשפודהו בשה אז חילקו חכמים¹⁹ שאם בא לימלך ולשאול אומרים לו שיפדה בשה ששוה ג' זוזים ועין יפה בסלע ועין רעה בחצי סלע, ואם עשה מעצמו אפי' פדה בשה כל דהו פדיונו פדוי.

ויש להסתפק במפריש לעצמו כגון בספקות או שנפלו לו מבית אבי אמו אם צריך ג' זוז לבתחלה²⁰.

ב. הפודה פטר חמור של חברו פדיונו פדוי ... פדיונו לבעלים

אף על גב²¹ דבכור אדם אין יכול לפדותו אלא האב עצמו, או הבן עצמו לכשיגדיל, בבכור חמור יכול אפילו אחר לפדותו, דשאני פדיון הבן²² דכתיב (שמות יג פסוק יג) וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָהּ תִּפְדֶּה, בבניך דוקא ולא בן של אחר, אבל הכא כתיב וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְּשָׂה ולא כתיב חמורך, לפיכך²³ ישראל הפודה פטר חמור של חברו בין שפדאו בשה ובין בשויו²⁴ הוא פדוי²⁵, אבל הפטר חמור עצמו אחר שנפדה הוא לבעליו²⁶ שאין קונה

¹⁸ ראב"ד ורבנו גרשום ורש"י ותוס' שני' וסמ"ג וסמ"ק ואו"ז סי' תפ"ד ורבנו ירוחם ופסקי רי"ד ואגודה וארחות חיים והטור אבל בשו"ע העתיק כדעת הרמב"ם ואל הזכיר כלל דעות אלו וכן בנו"כ לא הביאום.

¹⁹ שכל שיעורים אלו מדרבנן. כל בו סי' צ"ה.

²⁰ חזו"א בכורות סי' י"ז סק"ה ובמנ"ח מצוה כ"ב כ' דא"צ ודין זה הוא בין לרבנו דקאי אמצעות ובין לשאר הראשונים דקאי אשה. דרך אמונה שם פנ.

²¹ רמב"ם שם הלכה יג, ושו"ע ונו"כ שם ז

²² כ"כ בלבוש כאן

²³ ולא דמי למע"ש וכרם רבעי שא"א לאחר לפדות שלא מדעת הבעלים כנ"ל פ"ה ממע"ש ה"ז ע"ש דפמ"ח כיון דאסור בהנאה לאו דיד' הוא. עיין תוס' בב"ק ס"ח ב' ולשיטתם להלן דאפשר לפדות בע"כ של הבעלים.

²⁴ רבנו ירוחם וכ"כ בעה"ש.

²⁵ דעת התוס' דאפי' פודה בע"כ של הבעלים פדיונו פדוי מיהו הבעלים יכולין לעכב עליו שלא יפדה דהוי כגזול מצוה דמצוה דיד' הוא אבל יש ראשונים דס"ל דלא מהני אלא מדין זכי' דסתמא ניחא ל'. חזו"א בכורות סי' י"ז סק"ח ועי' בזה ברי"ט אלגזי ובמנ"ח מצוה כ"ב שהאריכו בזה ונראה שאם פודה בע"כ לא יברך דהוי מצוה הבאה בעברה ועי' יפ"ח ע' כ"ו ועי' ירו' קדושין פ"ב ה"ח אבל הוא דלא כגמ' דידן ועמש"כ בזה בנחל איתן סי' י"ג ס"ז סק"א. ואם כשנודע להבעלים צוות שאין רוצה אפשר דתלוי בדעות הנ"ל וכן אם פדה גוי תלוי בדעות הנ"ל. מנ"ח מצוה כ"ב.

²⁶ והמנחת חינוך נסתפק אם הטוה"נ של הפודה. יפ"ח ע' כ"ו בשם מהרי"ט אלגזי, שהוא של הפודה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ע"י הפדיון את החמור אלא אפקועי איסורא בעלמא הוא. ואין בעל החמור צריך לשלם להפודה²⁷ דמי השה או שויו שהניח מעותיו על קרן הצבי²⁸. כהן ודאי יכול לפדות אף שבעצמו פטור מפטר חמור, ואם לקח שזה של בעה"ב ופדה בו שלא מדעתו צ"ע²⁹. וי"א³⁰ דזה ודאי לא מהני. וכ"ז בפדיה אבל לערוף אין אחר יכול, ואפשר שחייב משום מזיק ומשום חוטף המצודה³¹.

ג. הגונב פטר חמור של חברו משלם תשלומי כפל לבעלים ואף על פי שאין לו עכשיו יש לו לאחר מכאן

הגונב פטר³² חמור של חברו קודם שיפדה משלם תשלומי כפל לבעלים³³, שאע"פ שאינו עכשיו שלו³⁴ ראוי הוא להיותו לו לאחר שיפדה³⁵, ואם מת אצלו משלם הקרן לבעלים³⁶.

ד. וגונב מבית האיש אמר רחמנא ולא מבית הקדש

²⁷ וצ"ע אם הפודה חייב לשלם לבעלים עבור המצוה שהפקיע ממנו כשאר חוטף מצוה מחברו, יפ"ח ע' כ"ו בשם מחנה אפרים.
²⁸ רש"י כאן
²⁹ רי"ט אלגזי.
³⁰ יפ"ח ע' כ"ה בשם חלקת יואב.
³¹ מנ"ח מצוה כ"ג.
³² רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה ג
³³ ועיין אבהא"ז שם שדן למה ישלם הגנב כפל בעד כל הפט"ח כיון דצריך לפדותו בשה והי' צריך לנכות דמי השה ואף דבהשה יהי' לו טובת הנאה ליתנו לכהן הא פסק הרמב"ם לקמן בהלכה ה' דגנב תרומה מבעליה הישראלים שהפרישוה אינו משלם תשלומי כפל שאין לו בהם אלא טוה"נ וטוה"נ אינה ממון.
³⁴ דקיימא לן בר' יהודה. דפטר חמור אסור בהנאה עד שיפדה. מעשה רקח שם.
³⁵ וכתבו אחרונים שאינו ענין לדבר הגורם לממון, שכיון שבידו לפדותו מיד, הרי הוא ממון גמור לדברי הכל. עיין עמודי אור סי' טז, שו"ת עמק יהושע סי' ה
³⁶ עי' אור שמח שמסתפק בגונב הקדש וגנב או נאבד אם חייב לשלם הקרן, ודוקא שם שיש מיעוט אך הכא כיון דהוי ממון אם כן ודאי חייב בהשבה. ועיין פתחי חושן חלק ה (גניבה ואונאה) פרק ה – תשלומי גנב וגזלן וכפל וד' וה' סעיף כג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עו. שהגונב ³⁷ נכסי הקדש אינו משלם אלא הקרן בלבד שני' (שמות כב פסוק ח) וְשִׁלַּם שְׁנִים לְרֵעֵהוּ וְלֹא לִהְקֹדֶשׁ ³⁸, וי"א ³⁹ שמשלם קרן וחומש ואשם להקדש שהרי מעל.

וכן הגונב קדשים מבית בעליהן בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, בין קדשים שאין הבעלים חייבין באחריותן בין קדשים שהבעלים חייבין באחריותן, הרי זה פטור מן הכפל ומתשלומי ארבעה וחמשה ⁴⁰ שני' (שם פסוק ו) וְגַנֵּב מִבֵּית הָאִישׁ וְלֹא מִבֵּית הַקֹּדֶשׁ.

ה. הלקוח ושניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה

כבר התבאר במסכת עירובין דף נ. ובקידושין דף נא. שמצות עשה ⁴¹ להפריש אחד מעשרה מכל בהמות טהורות שיולדו לאדם בכל שנה ושנה,

כיצד עושה ⁴² כונס כל הטלאים או כל העגלים לדיר, ועושה לו פתח קטן כדי שלא יצאו שנים כאחד, ואמותיהן מעמיד מבחוץ, והן גועות שישמעו הטלאים קולן ויצאו מן הדיר לקראתן, שנאמר (ויקרא פרק כז פסוק לב) כל

³⁷ רמב"ם שם הלכה א

³⁸ וכתבו התוספות בפ"ק דב"ק דהא דממעטין הקדש מדין גנב דכתיב וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש לאו דוקא מדין גנב דה"ה דכל ארבעה אבות נזיקין ליתנהו בהקדש. והוקשה להם מהא דאמרין בפרק השואל כי יאכל קדש פרט למזיק דפטור מן החומש הא קרן משלם ותרצו דהוא מדרבנן אבל מן התורה פטור אף מן הקרן משום דהקדש ליתיה בתורת נזיקין. מל"מ שם. ועיין או"ש שהאריך וכתב נסתפקתי, גנב מי מתחייב בהקדש לשלם קרנא היכי דליתא בעיניה, אף דנתמעט מוגונב מבית האיש לא מבית הקדש זה דוקא לענין כפל דלא משלם, אבל בהשבה מחייב, ואם גנב או נאבד בעי לשלם קרנא, ולמ"ד דמזיק הקדש פטור (מעילה י"ט ע"א), נראה דכ"ש הוא דמיפטר בגנבה מהשבה, אבל לפסק רבינו דמזיק הקדש חייב ³⁹ השנות הראב"ד שם ובמעשה רקח כתב כבר ביארנו פרק ו' דהלכות מעילה דבעינן שיהנה בשוה פרוטה עד שימעול עיין שם.

⁴⁰ התוס' ז"ל בריש מרובה הקשו דתרי קראי למה לי קרא דרעהו וקרא דוגונב מבית האיש ומדברי רבינו ז"ל שהביא כאן קרא דרעהו ולמטה קרא דוגונב למדתי תירוץ לקושיא זו דאצטריכו תרי קראי דאי מחד ה"א דדוקא קדשים שאינו חייב באחריותן אבל כשהייב באחריותן מקרי רעהו כסברת ר"ש קא משמע לן מיעוטא אחרינא וגונב מבית האיש דאפילו קדשים שהייב באחריותן פטור עליהן ולהכי כתב רבינו ז"ל למטה גבי דינא דבין קדשים וכו' קרא דוגונב מבית האיש וכו'. לח"מ שם. אך עיין במעשה רקח כתב ומבואר מדברי רבינו דתרי מיעוטי כתיבי, חד לגונב מיד הגזבר, וחד לגונב מיד הבעלים, שנתמעט מקרא דוגונב מבית האיש, ודלא כהתוס' ז"ל

⁴¹ רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה א

⁴² אך מי שהיו לו עשרה טלאים והפריש אחד מעשרה, היו לו מאה והפריש עשרה למעשר אין אלו מעשר שלא העבירם, רמב"ם שם פרק ז הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֲשִׁירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה', שִׁיעֲבֹר מֵעֲצָמוֹ וְלֹא שִׁיּוּצִיאוֹ בִּידּוֹ, וְכִשְׁיָצְאוֹ מִן הַדִּיר זֶה אַחֵר זֶה, מִתְחִיל וּמוֹנֶה אוֹתָן בְּשֶׁבֶט: א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט', וְהִיוּצֵא עֲשִׁירִי בֵּין זָכָר בֵּין נִקְבָּה בֵּין תַּמִּים בֵּין בַּעַל מוֹם סוֹקְרוֹ בִּסְקָרָא וְאוֹמֵר הִרִי זֶה מַעֲשֵׂר, לֹא סָקְרוּ בִּסְקָרָא וְלֹא מִנְאֵן בְּשֶׁבֶט אוֹ שְׂמִנְאֵן רְבֻצִים אוֹ עוֹמְדִים הִרִי אֵלּוֹ מַעֲשֵׂר הוֹאִיל וּמִנְאֵם עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה וּקִידֵשׁ עֲשִׁירִי הִרִי זֶה מַעֲשֵׂר.

וכבר התבאר במסכת ב"ק דף קי: שלא חייבה תורה במעשר בהמה אלא מהגדל בעדרו מבהמותיו ולא בלקוחים ולא בניתנו לו במתנה⁴³. דכתיב (שמות כב פסוק כח ט) בְּכוֹר בְּנִיךָ תִּתֶּן לִי. כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשֶׁרְךָ לְצֹאֲנֶךָ וּגְו', מִה בִּנְיָךְ אֵינָם בִּלְקוּחָהּ וּבִמְתָנָהּ, אֵפֶה צֹאֲנֶךָ וּבִקְרָךְ אֵינָם בִּלְקוּחָהּ וּבִמְתָנָהּ. וְגַם שׁוֹתְפוֹת פּוֹטֵר מִמַּעֲשֵׂר בַּהֲמָה דְּכִתִּיב (במדבר יח פסוק טו) בְּאֶדָם וּבְבִקְחָהּ יִהְיֶה לָךְ וְלֹא שֶׁל שׁוֹתְפוֹת. אִלּוּם אִם קָנוּ מִתְּפוֹסֶת הַבַּיִת, שְׁמַת וְהִנִּיחַ יוֹרְשִׁים וּקְנוּ בַּהֲמוֹת מִתְּפוֹסֶת הַבַּיִת קוֹדֵם הַחֲלוּקָה זֶה לֹא מִקְרִי שׁוֹתְפוֹת שֶׁשֵּׁם הַמֵּת עֲלִיהֶן וְכֹל זֶמֶן שֶׁלֹּא חֲלָקוּ הַבַּהֲמוֹת אֵפֶה עַל פִּי שְׂשֹׂאֵרֵי דְּבָרִים חֲלָקוּ, מ"מ הַבַּהֲמוֹת נִחְשָׁבוֹת מִתְּפוֹסֶת הַבַּיִת וְחַיִּיבִין בְּמַעֲשֵׂר. אִמְנָם כִּשְׁחָלְקוּ הִירוּשָׁה וְאִח"כ נִשְׁתַּתְּפוּ דִּינָם כְּשׁוֹתְפִים דְּעֵלְמָא וּפְטוּרִין.

לפיכך הלוקח טלאים שנולדו⁴⁴ בשנה זו או שנתנו לו במתנה, הרי הם פטורים מן המעשר עד שיולדו ברשותו.

וכן השותפין שנשתתפו בבהמות והביא זה מאה טלאים וזה מאה טלאים וערבום ונשתתפו בהן הרי המאתים פטורים מן המעשר שכל טלה מהן כמכור. וכן האחים שירשו טלאים מאביהם הרי הן פטורין מן המעשר.

אבל הנולדים להם בשותפות לאחר מכאן מאלו הבהמות בין לשותפין בין לאחים י"א⁴⁵ חייבין במעשר, וי"א⁴⁶ ששותפים לעולם פטורין.

⁴³ ערוך השולחן העתיד הלכות בכורות ומעשר בהמה סימן רב סעי' א

⁴⁴ רמב"ם שם הלכה י

⁴⁵ דעת הרמב"ם שם

⁴⁶ דעת רש"י ביצה לט ולכן שני שותפין שעשו שותפות כל הוולדות שיולדו בעת השותפות פטורים והכא מיירי בשני אחים שירשו בתפוסת הבית ולכן כל זמן שלא חלקו ביניהם הרי הוא כמו בשל אחד וחייבין במעשר בהמה אבל כשחלקו וחזרו ונשתתפו אז דינם כמו שותפין דעלמא. הר המוריה שם. ועיין לה"מ שם וח"י הגר"ח הלוי ואכמ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וכן אם היו שותפין במעות וקנו בהמות ממעות השותפות והאחים שקנו בהמות ממעות הירושה הרי הנולדים מהם לאחר מכאן חייבין במעשר שהרי ברשותן נולדו והרי הן כאיש אחד.

ו. עשרה ספק פטרי חמורים מפריש עליהן עשרה שייך ומעשרן והן שלו

כבר התבאר במסכת ב"מ דף ו: שהיה מונה היוצאין⁴⁷ אחד אחד ומקדש עשירי, וקפץ אחד מן המנויין לתוך הדיר לתוך אלו שעדיין לא נמנו ולא נתעשרו⁴⁸, נפטרו הכל, שכל אחד מהן ספק אם הוא המנוי שקפץ או אחר, שנאמר (שם) הַעֲשִׂירִי ודרשו עשירי ודאי חייבה תורה ונתמעט הספק⁴⁹.

לפיכך ספק בכור י"א שאינו נכנס לדיר עם שאר מלאים שלו להתעשר למעשר בהמה, שהרי הוא ספק, למ"ד שתקפו כהן מוציאין מידו⁵⁰, וי"א⁵¹ שכל שלא תקפו הכהן אפילו למ"ד שמוציאין מידו, נחשב כודאי של הבעלים משום חזקת מרא קמא, ונכנס לדיר להתעשר.

אולם ספק פטר חמור שיש לישראל, כגון שהיו לו עשר חמורות וילדו כולן זכר ונקבה שצריך להפריש עליו שה לפדיונו להפקיע איסורו כמו שהתבאר,

⁴⁷ רמב"ם שם פרק ח הלכה יד

⁴⁸ ובגמ' כאן ובבכורות (נט, ב) מפורש להדיא דפטור דמניין הראוי הוא אפילו כשלא עישר עדיין, שהרי פריך שם ודילמא דעיסר עליהו ומסיק דאע"ג דלא עישר שזהו עיקר טעם פטור מניין הראוי. וצ"ל דכוונתו שמוכנים להתעשר. ערוך השולחן העתיד הלכות בכורות ומעשר בהמה סימן רד סעיף כד

⁴⁹ ובספר אסיפת זקנים לב"מ (ו' ע"ב ד"ה קפץ) כתב אהרן דקפץ אחד מהמנוים לתוכו פטור מהמעשר, והקשו התוספות (שם ד"ה קפץ) ונכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש, ונזכר בספר הנ"ל תירוץ בשם הרא"ש דהא דכל דפריש מרובא פריש לאו ודאי הוא, ומידי ספיקא לא נפקא דאולי לא קפריש [מרובא], רק התורה התירה זה הספק מבלי לאסור, וא"כ דספק הוא, לא שייך במעשר דנימא מרובא קפריש וחייבת במעשר, דמעשר ודאי אמר רחמנא ולא מעשר ספק עכ"ל. ולפי זה דהך כל דפריש מרובא קפריש אין עושה ודאי רק ספק. פלתי קי"ס יג

⁵⁰ שלמרות שאינו נחשב כבעלים ודאים על ידי חזקת מרא קמא, אלא שאי אפשר להוציא ממנו מחמת שהוא מוחזק בו, אבל מכיון שעל כל פנים אין השני יכול להוציא ממנו, הרי הוא מתייאש, וזה קנה ביאוש, ולכן נכנסים לדיר להתעשר. ואם כן למ"ד שאין מוציאין כיון שיכול לתקפו ואין מוציאין אינו מתייאש והוי ספק. בתשובת בעל נתה"מ שבס' חמדת שלמה או"ח סי' ב

⁵¹ תומים קיצור תק"כ ס"ק א בד' הרמב"ם, ועי"ש שב"ב אף בספק בכור בהמה טהורה שיש לו חזקת מרא קמא אף כשעומד באנג. ועי' כ"מ בכורות פ"ב ה"ו ובהגהת בן הש"ך לתקפו כהן סי' א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בכורות

ואין צריך ליתנו לכהן מספק, אם היו לו עשרה ספיקי פטרי חמורים, אם הפריש⁵² עליהם עשרה טלאים הם שלו, והרי הם נכנסים לדיר עם שאר טלאים שלו להתעשר למעשר⁵³ בהמה⁵⁴. שהרי אפילו תפסו הכהן מוציאים מידו, שודאי ממון הוא אצלו, והוא שלו לגמרי⁵⁵.

אבל אם נתנן לכהן אין הכהן מעשרן, כמו שהתבאר, דלקוח פטור ממעשר בהמה, ואפי' אם החזירן לבעלים אין הבעלים מעשרן דכבר נפטרו בלקוח.

**ז. ישראל שהיו לו עשרה פטרי חמורים ודאין בתוך ביתו
שנפלו מבית אבי אמו כהן ואותו אבי אמו כהן נפלו לו
מבית אבי אמו ישראל מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן
והן שלו**

⁵² למרות שהי' יכול לפדותן באותו השה לרוב הפוסקים אלא משום דבעי למימר ומתעשרין נקט הכי דאע"ג דכל העשרה היו פדיון פט"ח מ"מ חייבין במעשר בהמה כמש"כ תוס' כאן וכ"ש אם רק א' או שנים הוו ספק פדיון פט"ח.

⁵³ ויכול להקריבו ואוכלו כשאר מעשר בהמה ואף על גב דרבנו פוסק בפ"ה מבכורות ה"ג דבספקות תקפו כהן אין מוציאין מידו וא"כ פוטר עצמו בממון כהן ה"מ בספק בהמה מהורה אבל בפדיון פט"ח מודה רבנו שאם תקפו כהן מוציאין מידו משום חזקת מרא קמא.

⁵⁴ ואף על פי שיש ספק על הטלאים הללו אם הם שלו או של כהן, אין אומרים כיצד זה פוטר ממנו בממון של כהן, שאם יצא זה הספק בעשירי הרי הוא פוטר את שאר הטלאים שלו, לפי שאם תפסו כהן לספק זה מוציאים מידו, ואין לכהן צד זכייה בו, ולכן אינו נחשב אלא ממנו של ישראל, ואף להסוברים בספק בכור תקפו כהן אין מוציאים מידו, לפי שאין לישראל בו חזקת מרא קמא, בספק פטור חמור מוציאים, לפי שכבר הוחזק הישראל בשה קודם שפדה, ואנו מעמידים אותו בחזקת מרא קמא. שו"ת הרשב"א ח"א סי' שיא בד' הרמב"ם. שב שמעתתא ש"ד פ"ה; דברי חיים דיני תפיסה סי' ד; שערי יושר ש"ה פ"ו.

⁵⁵ ונקרא עשירי ודאי מחמת חזקת המרא קמא, עיין שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' ב; קונט' הספיקות כלל א סי' ו בשם אחיו הר"ח; חמדת שלמה או"ח סי' א; חזון איש אהע"ז סי' לט ס"ק ג. ועי' לעיל: גדרה, ד' הסוברים שזו בחזקה דמעיקרא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרה היומי

מסכת בכורות

ישראל⁵⁶ שהיו לו עשרה פטרי חמורים ודאין בתוך ביתו שנפלו מבית אבי אמו כהן ואותו אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל⁵⁷ מפריש עליהן עשרה⁵⁸ שזין, ומעשרן והן שלו⁵⁹ וחייבין במעשר.

ת. ישראל שהיו לו טבלים ממורחין בתוך ביתו שנפלו מבית אבי אמו כהן ואותו אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל מעשרן והן שלו

כבר התבאר במסכת קידושין דף נח: וב"ב דף קכג: ומכות דף כ. וחולין דף קל: שמתנות⁶⁰ שלא הורמו הרי הן כמי⁶¹ שהורמו⁶², לפיכך:

⁵⁶ רמב"ם הלכות ביכורים פרק יב הלכה כד
⁵⁷ דאז חייבין בפדיון דברשות ישראל נולדו שאילו נולדו אצל הכהן היו פטורין לגמרי. ט"ז יו"ד סי' שצ"א סקי"ב וה"ה בישראל שקנה פט"ח מכהן שקנהו מישראל אחר שנולד וכן כהן שנתנו לו במתנה פט"ח לפדותו. חזו"א בכורות סי' י"ז סקי"א
⁵⁸ וכאן לכו"ע יכול לפדות כולן בשה א' כיון שהוא שלו בתורת ודאי אלא משום דבעי למנקט מעשרן וקמ"ל דאפי' פדאן ב' שזין וכולן פדיון פט"ח אפ"ה כולן חייבין במעשר
⁵⁹ דנחשב אצל אבי אמו כאילו שבבר הפריש השה וזכה בו וזה יורש זכות אבי אמו ואין חייב לעשות יותר משאבי אמו הי' עושה והוא הי' מפרישו ונוטלו לעצמו והוא יורש כחו דהוי כמי שהורישו הכהן השה. ועי' ש"ך יו"ד סי' שצ"א סקי"ב
⁶⁰ רמב"ם אישות ה הלכה ו, והלכות מעשר פרק ו הלכה כא
⁶¹ בשו"ת באר יצחק או"ח ד כתב טעם הדבר משום שבבר זכו בהן הכהנים משולחן גבוה, ובזה ביאר שלכן אי טובת הנאה אינה ממון לקנותו ע"ג קרקע, אזי אין שייך בזה להקנות אנ"ק, משום דזה גרוע מהפקר דזה הוי כב' נותנים מיוחדים, דהא הקרקע נקנה להם מכח הבעלים היינו ר"ג והמתנות הוי מקבלי מתנות ממון גבוה, וכדאמרין בכל דוכתי במתנו' כהונה דמשולחן גבוה קזכו, והוי כמו ב' נותנים דלא שייך בזה קנין אנ"ק.
⁶² ולענין הלכה קי"ל דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וכמו שפסק רבינו ז"ל וכ"כ בפ"ג מה' נחלות וכן פסקו הסו"ד והש"ע ח"מ סי' רע"ח סעי' ה ויו"ד סא יד ועיין בהרב כנה"ג ז"ל ח"ד סי' ס"א בהגהת ב"י אות י"ח. שער המלך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ישראל שירש טבל ממורה⁶³ מאבי אמו כהן, ואותו אבי אמו ירשו מאבי אמו ישראל, אפי' בטבל דרבנן⁶⁴ ה"ז מפריש ממנו מעשרותיו⁶⁵, והן שלו שכבר זכה בהן אבי אמו אף על גב שלא הורמו, וה"ה בלוי לענין מעש"ר.

ומשווים כך ישראל שנפלו לו טבלים בירושה מבית סבו – אבי אמו כהן, והפריש מהן תרומה ומעשרות, הרי הן כתרומות ומעשרות שנפלו לו בירושה מאבי אמו, ואם קידש בהן אשה הרי זו מקודשת, שאע"פ שאינן ראויין לו לאכילה יש לו למכרן למי שהן ראויין לו.

אבל ישראל שקידש בתרומה שהפריש מגרנו, אינה מקודשת שהרי אין לו למכרה, ואין לו בה אלא טובת הנאה, לפי שנותנה לכל כהן שירצה, וטובת הנאה אינה ממון⁶⁶.

⁶³ ודוקא ממורה אבל לפני מירוח כיון שעדיין לא נתחייב ל"ש לומר כמי שהורמו דמי ואם מירחו ישראל חייב ואפי' ירשו ממש שהן מפירות שדהו. חזו"א בכורות סי' י"ז סק"א וכו' באו"ש פ"ה ממע"ש ה"א ועי' בישועות מלכו לעיל פ"א ה"ג. ובירושלמי משמע דבעינן נמי שראו פני הבית דהא אמרי' בירו' מע"ש פ"ג ה"ג ו"א ירושלים עשו אותה כחצר בית שמירה ע"ש בביאור הגר"א ומוכח דלפני ראיית פה"ב לא אמרי' כמי שהורמו דמי

⁶⁴ דכיון דחייב לתרום ובירוח חשבי' לי' כמאן דהורמו וזכה בהן. או"ש פ"ה ממע"ש ה"א ועי' פ"ת יו"ד סי' ס"א סק"ג דיש פוסקים לאו כמי שהורמו דמיין ע"ש

⁶⁵ שגם כהן צריך להפריש להפקיע איסור טבל

⁶⁶ בכל התורה קי"ל אינה ממון כמ"ש הש"ך חו"מ שני והפרי חדש יו"ד סוף סימן ס"א חו"מ מנדרים דקי"ל טובת הנאה ממון ונתן טעם הכ"מ פ"ז דנדרים דויתור אסור במודר הנאה עיין עליו. ועיין פתחי חושן חלק ח פרק ז הערה לה שאין טובת הנאה נקנית בחליפין כרמ"א סימן רג סעיף א,, אבל הש"ך סק"א כתב דלענין חליפין טובת הנאה ממון ונקנה בחליפין ואג"ק. ובקצה"ח סק"א תמה הרי קי"ל טו"ה אינו ממון אף לענין ירושה, וכמ"ש הרמ"א סימן רעו סעיף ו וכ"ש לענין ק"ס, וגם בנה"מ הסכים לדעת הרמ"א דאין טו"ה נקנה בחליפין, עיין שם, וגם בשו"ת מהרי"ט ח"ב יו"ד סימן ה כתב דאף למ"ד טוה"נ ממון, לענין הקנאה לא חשיב ממון ואינו נקנה לא באגב ולא בחליפין, עיין שם, ועי' עוד פרק ט סעיף יב. ועכ"פ נראה דדוקא בקנין אגב וחליפין אינו נקנה משום שאינו בגוף החפץ, כגון משיכה והגבהה, אבל בשאר קנינים שהם בגוף החפץ, אף בטובת הנאה מועיל, וכן משמע מדברי הפוסקים בסימן קצה סעיף ט שהביא דעת יש אומרים ששכירות קרקע אינו נקנה בחליפין, וכתבו הטעם משום דכיון שאינו מקנה גוף החפץ דמי לטובת הנאה (עי' בקצה"ח שם סק"ה ובנה"מ שם סק"ד, ועי' פרק ב סעיף טו), ומשמע דבשאר קנינים אפשר להקנות טובת הנאה. ועיין בקצה"ח סימן ערה סק"א וסימן רעה סק"א, ומ"ש נה"מ סימן ערה סק"א בדין להפקיר טוה"נ, עי' בטבעת החושן שם מדברי האחרונים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ואם זכתה בו האשה זכיה גמורה, וכגון ישראל שקדש לכהנת בזרוע ולחיים⁶⁷, דכהנת אוכלת במתנות אף על פי שהיא נשואה לישראל⁶⁸ מקודשת⁶⁹.

דף יא:

ט. הלוקח שבליים ממורחין מן העובד כוכבים מעשרן ... דמרחינהו עובד כוכבים דגנך אמר רחמנא ולא דגן עובד כוכבים ... דמרחינהו ישראל מרשות עובד כוכבים

כבר התבאר במסכת מנחות דף סז. שפירות⁷⁰ העכו"ם שגדלו בקרקע שקנה בא"י, אם נגמרה מלאכתם ביד עכו"ם ומרחן העכו"ם⁷¹ פטורין מכלום שנאמר (דברים יז, יד פסוק כג, יח פסוק ד) דִּגְנְךָ וְלֹא דִגְן עֲבוֹם, ואפי' מדרבנן פטורין דכיון שלא היו מעולם של ישראל לא גזרו עליהן.

אבל אין תלוי⁷² בראיית פני הבית דאע"ג דלא ראה פני הבית אלא אח"כ אצל ישראל פטור. ואם מכר לגוי פירות אחר גמר מלאכה והכניסו גוי לבית וחזר ישראל ולקחו מיד הגוי והכניסו לביתו חייב⁷³.

⁶⁷ שייד רק במתנות שנבי תרומות ומעשרות אפי' ישראל שקדש כהנת גם היא לא זכתה אלא בטובת הנאה ומשנתארסה לישראל אינה אוכלת בתרומה וזה פשוט.

⁶⁸ וכמ"ש רבינו פ"ט מהל' בכורים הלכה ב'.

⁶⁹ דאע"ג דלדידי לא שוי ממון אפ"ה כיון דלדידי שוה ממון מקודשת. שער המלך שם.

⁷⁰ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה יא.

⁷¹ היינו בתבואה הגמר מלאכה הוא המירוח דהיינו שמייפה פני הכרי של תבואה ברחת בסוף כל המעשים כמ"ש רבנו בפ"ג ממעשר הי"ג ובזיתים וענבים העומדים לאכילה גמר מלאכתן בבצורן שתיים אם מכרן ובבעה"ב שבוצר בבצירת רובן או כולן ובשאר הדברים כל א' הגמר מלאכה שלו כמ"ש רבנו שם בפרק הנ"ל וז"ש רבנו אם נגמרה מלאכתן היינו בשאר דברים ומירחן היינו בתבואה א"נ כוונת רבנו דלא מהני מירוח אלא אחר שגמר כל מעשיו דהיינו הדישה והזרייה והעמדת הכרי ואח"כ מירחן ואפשר דדווקא אם הגוי עשה ג"כ הגמר מלאכה דהיינו הדישה והזרייה שהוא תיקון הפרי עצמו שאין הפרי נאכל בלא זה אבל אם מכרה לישראל והישראל עשה הדישה והזרייה ואח"כ מכרה שוב לגוי והגוי עשה המירוח לבד כיון שאפשר לאכל בלי המירוח ואין זה אלא תיקון ההשתמשות אין מירוח הגוי פוטר וכן לענין כל הדברים שאינן אלא תיקון ההשתמשות כגון לברור בקמניות או העמדת ערמה או אגודה בירק או למלא את הכלי וכל כה"ג י"ל דאין פוטר אם גוי עשה זה מיהו אם גדלו ביד גוי והגוי תלשן והעמיד ערמה וכה"ג בודאי פטורין דסוף סוף גדלו ונגמרו ביד גוי. דרך אמונה שם ק"ח.

⁷² חזו"א שביעית סי' א' סק"ח י"א ומעשרות סי' ד' סקב"ד.

⁷³ חזו"א מעשרות שם וחזר בו ממש"כ בשביעית סי' א' סק"ח.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ואם לקחן ישראל אחר שנתלשו, קודם שתגמר מלאכתן וגמרן ישראל, חייבין בכל מן התורה. כיון דקי"ל אין קנין לגוי. כמו שיבואר וגם בירקות שמעשרן מדרבנן הדין כן⁷⁴.

י. דאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר

עוד התבאר שם דף לא. ובמסכת גיטין דף מז: וב"מ קא. שעכו"ם שקנה⁷⁵ קרקע בא"י⁷⁶ אפי' שקנה קנין הגוף לעולם⁷⁷, וגם מותר לו לחפור בה בורות שיחין ומערות ולעשות בה כרצונו⁷⁸, מ"מ לא הפקיעה מן המצוות אלא הרי היא בקדושתה⁷⁹, לפיכך אם חזר ישראל ולקחה ממנו, מפריש תרומות ומעשרות ומביא בכורים, והכל מן התורה⁸⁰ כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם.

⁷⁴ שע"צ ואר"ץ חפ"ן בשם האחרונים וברכ"י דלא כתשו' מבי"ט ח"ב סי' קצ"ו

⁷⁵ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה י

⁷⁶ וצ"ל או שקנה באיסור או שקנה מאנס שלקחה בכח, שהרי אסור מה"ת למכור לגוי בא"י קרקע או בית ולא שום דבר המחובר לקרקע כמו אילן ואפי' בזה"ז ויש ב' לאוין בתורה בנתינת מקום לגוי בא"י, א' לא ישבו בארץ והוא חיוב על כל א' מישראל לגרשם מארצו וכ"ש המוכר לו בית או משכירו שעובר בל"ת זו ודעת הראב"ד שאין אזהרה זו אלא על ז' אומות אבל דעת הרמב"ם דבכל גוי עובר ע"ז נהג זה, מיהו דוקא כשידינו תקיפה אבל אם אין ידינו תקיפה לגרש עובר ע"ז מארצו כיון שבלא"ה יושב בארצו אין בזה לאו זה ומותר מה"ת להשכיר לו בית ושדה, ולא ב' לא תחנם ודרשו חכמים לא תתן להם חניה בקרקע ובה אין אסור מה"ת אלא מכירה ומדרבנן אסרו גם שכירות שדה אבל לא שכירות בתים [אם אין בו הלאו הראשון] ולא זה נהג גם בזה"ז מה"ת ואפי' אם כבר יש להגוי קרקע בא"י דבכל בית ושדה שמוכר לו הרי הוא נותן לו חניה בקרקע. דרך אמונה שם קטו.

⁷⁷ שהרי הגוי אין מצווה להחזיר הקרקע ביובל. חזו"א שביעית סי' א' סק"א וסי' כ"א סק"א.

⁷⁸ לרבה דקי"ל כוותי' ועי' בחזו"א שם סי' א', כתב דאפשר דקי"ל דאין לגוי קנין בא"י לחפור בה בורות וכן אין קונה אילנות לתלשן ולהסירן ולא חל קנין ע"ז וצ"ע

⁷⁹ יש ראשונים שנסתפקו אם קי"ל יש קנין או אין קנין, ויש שפסקו יש קנין ויש מכריעין שאם קנה מהגוי הקרקע במחור או אין קנין אבל אם קנה פירות תלושין אף על פי שמירחו ישראל יש קנין אבל דעת רוב הראשונים כדעת רבנו דלעולם אין קנין וכן פסק בשו"ע יו"ד סי' של"א, ועי' בחזו"א מעשרות סי' כ' סק"ב שב' שאפשר שלענין ברכה יש לחוש להפוסקים יש קנין אבל שמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה. דרך אמונה שם קו וציון ההלכה רא

⁸⁰ היינו בבית ראשון שהי' מה"ת דבבית שני הרי דעת רבנו בהכ"ו דבלא"ה הוא מדרבנן אפי' של ישראל וכ"ש בזה"ז. תשו' ר' בצלאל סי' א' ומעשה רוקח ופשוט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

גם בזה⁸² שהוא מדרבנן⁸¹ ואפי' בתרומת ירק קי"ל שאין קנין לגוי להפקיע⁸².
ואם עודה ביד גוי חייבת בתרומות ומעשרות⁸³, איך אינו חייב ליתן לכהן אלא תרומה גדולה, אך לא תקומת מעשר ולא מעשר ללוי⁸⁴.
ואסור בשביעית⁸⁵ לחרוש ולזרוע אפי' בקרקע הגוי, כיון שאין לו קנין, וכן פירותיו קדושין בקדושת שביעית, ורק על הספיחין הגדלין בשדהו לא גזרו איסור אכילה, כיון שאיסורו אינו אלא משום קנס.

יא. והן שלו דאמר ליה קאתינא מכח גברא דלא מצית אישתעיה דינא בהדיה

מה שהתבאר שפירות גוי אם לקחן ישראל אחר שנתלשו קודם שתגמר מלאכתן וגמרן ישראל חייבין בכל מן התורה.
כיצד עושה מפריש תרומה גדולה ונותנה לכהן.
ומפריש תרומת מעשר ומוכרה לכהן שהרי אסור באכילה לזרים, ואין חייב לתת לו בחנם כמו תרומה גדולה.

⁸¹ בספר התרומה ה' א"י נסתפק בזה וכתב שראוי להחמיר וכן במרדכי ה' א"י והגר"א ביו"ד סי' של"א סק"ו וסקב"ח פי' בדעת הרמ"א דבזה"ז יש קנין גם בא"י ופסק בן הפה"ש אבל בחזו"א שביעית סי' א' סקב"ח וסי' ו' סק"ב וסי' כ' סק"ז האריך להוכיח שכל הראשונים והאחרונים חולקים ע"ז וגם הגר"א עצמו לא ס"ל בן ומדברי הרמ"א אין שום ראוי וכתב בסי' כ' סק"ז שאפשר לעשר בברכה אבל במעשרות סי' ה' סק"ב כתב דאפשר דלענין ברכה יש לחוש לשיטה זו ולעשר בלי ברכה [וכ"כ באר"ן חפ"ן נתיב ד' אות כ"ו אף שתמה ע"ז הרבה] ושמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה ועי' באר"ן חיים יו"ד סי' של"א סע"ח שהביא שדעת הב"י והרדב"ז והלק"ט לעשר בברכה והמבי"ט וברכ"י ושדה הארץ כתבו שנהגו לעשר בלי ברכה. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק קפו

⁸² חזו"א שביעית סי' א' סקב"ח וכ"כ בברכ"י יו"ד סי' של"א אות ד

⁸³ תוס' כתבו בבכורות י"א ב' דלמ"ד אין קנין ומירות הגוי פוטר איצטריך קרא לגוי המעשר פירותיו ונותן ללוי דאין הלוי חייב ליתן תרומת מעשר לכהן אלמא דמה"ת יכול להפריש הגוי וכ"כ הר"ש בפ"ק דפאה מ"ו וכ"כ רש"י בגיטין כ"ג ב' ובקדושין מ"א ב' דגוי תורם מדאורייתא פירותיו למ"ד אין קנין וכן מבואר ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ותוס' הרא"ש ושיטה לא נודע למי בקדושין מ"א ב' ע"ש וכן מבואר בהדיא בתוס' ע"ז כ"א א' ד"ה דהא דגם בעודה ביד גוי חייבת. וכן דעת המהרי"ט בתשו' סי' מ"ג וכדעת אביו הרב המבי"ט ח"א סי' כ"א ע"ש וכ"ד הגר"א יו"ד סי' של"א סק"ח וכ"נ דעת הפר"ח כאן וכן הסכים בפה"ש סי' ט"ז סק"מ וסי' כ"ג סקב"ט וכ"ד הרבה אחרונים כמו שהביא בס' המעשר והתרומה פ"ג ס"ד ע"ש וכן דעת החזו"א שביעית סי' ג' סקב"ח וע"ש סי' א' סק"ג.

⁸⁴ כמבואר ברמב"ם שם הלכה יא

⁸⁵ חזו"א שביעית סי' כ' סק"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ומפריש מעשר ראשון להפקיע איסור טבל, והיא שלו שמותר לזרים, מפני שהוא אומר ללוי במעשר ולכהן בתרומת מעשר אני באתי מכח איש שאין אתם יכולין ליטול ממנו⁸⁶ כלום⁸⁷.

ומפני מה אמרו לא יתן תרומת מעשר לכהן כתרומה גדולה לפי שנאמר⁸⁸ בתרומת מעשר (תרומ"ע וכן להלן) (במדבר יח פסוק כו) כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר טבל שאתה לוקח מישראל אתה מפריש ממנו תרומת מעשר ונותנה לכהן, אבל טבל שאתה לוקח מן העכו"ם אין אתה נותן לכהן התרומת מעשר שהפריש ממנו אלא מוכרה לכהן ולוקח דמיה. ומעשר ראשון (מעש"ר וכן להלן) ילפי' מתרומ"ע⁸⁹ אבל תרו"ג דליכא קרא לא אמרי' סברא זו וחייב ליתן לכהן.

וכן אם⁹⁰ הגוי עצמו עישר ונתן ללוי המעשר ראשון הלוי מפריש תרומות ומעשרות וא"צ לתתו לכהן אלא מוכרו לו מה"ט וכן לוי שקנה טבל מגוי מעשרו והתרומ"ע מוכר לכהן⁹¹.

⁸⁶ ועי' בר"ש דמאי פ"ז מ"ד שנסתפק אם הלוקח מהכותי פטור ג"כ מנתינה משום קאתינא מכח גברא כו' אף שבותים גרי אמת הן כיון שהן אין נותנין לכהן וצ"ע ובתוס' סוכה כ"ג ב' ד"ה שני מבואר דצריך ליתן וכן בימא נ"ו א' תד"ה הלוקח וכן בתו"י שם ד"ה ומיחל. ונראה דה"ה הלוקח פירות מחש"ו ל"ש לומר קאתינא כו' כיון שהפירות בעצמם הם בני חיובא רק הוא אנוס וגם אסור להאכילו הפירות בטבלם נמצא שהם בני חיוב ואולי גם הר"ש לא נסתפק אלא בלוקח אחר מירוח כדמייירי התם בלוקח יין ומשום מתנות שלא הורמו כמי שהורמו כדאמרי' בבכורות י"א א' אבל לשון הר"ש לא משמע כן שהביא הגמ' דקאתינא. צה"ל רנז

⁸⁷ שהרי הפירות כבר נתחייבו אצל הגוי והגוי פטור ממצות נתינה והגוי מכר לו גם חלק המעשר שזה שלו ומהפסוק למדנו שיכול לומר קאתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעווי דינא בהדי' כמש"כ חזו"א שביעית סי' א' סקב"א אבל בלי פסוק לא אמרי' סברת קאתינא ולכן הלוקח טבל מכהן אין נפטר מנתינה כ"כ רי"ט אלגזי בבכורות פ"ח סי' ס"ז ועי' ח"י ר"ח הלוי ואבי עזרי ועיין צה"ל שם רסה כתב ומו"ח שליט"א (וצ"ל) כתב לי די"ל דעת רבנו דמעש"ר שהוא חולין חלק עבודתם ידעי' מסברא דקאתינא אבל תרומ"ע שהוא קדש צריך קרא דאל הלוים תדבר ובתרו"ג דליכא קרא חייב לתת ומצאתי סמך לדבריו מתשו' רבנו סי' ר"ג ומוכא ג"כ בחרדים ע"ש אבל ר"ת בספר הישר סי' תקע"ח כתב דלמסקנא בטל הטעם דקאתינא לגמרי רק הוא גזה"כ בתרומ"ע (ולפ"ז אולי מעש"ר צריך ליתן אך לשון הגמ' מעש"ר והן שלו משמע דמעש"ר ילפי' מתרומ"ע) והתוס' בבכורות י"א ב' והר"ש בפאה פ"א מ"ו כתבו דהטעם דקאתינא נ"מ לגבי דרבנן ע"ש.

⁸⁹ דאיכא בספרי היקש דהוקש מעש"ר לתרומ"ע כמש"כ רי"ט אלגזי בבכורות פ"ח אות ס"ז ומש"כ רבנו בתשובה סי' ר"ג לפי שאין באכילת המעשר איסור כו' אינו טעם למה א"צ לתת אלא טעם על מש"כ שהרי הוא לבעלים דהיינו שהבעלים יכול לאוכלו.

⁹⁰ תוס', ור"ש פאה פ"א מ"ו.

⁹¹ ודעת ר"ש דמאי פ"ג מ"ד שה"ה אם ישראל מכר טבלו לגוי ובא ישראל ולקחו ממנו מעשרו והוא שלו וכתב בלשון אפשר ועיין צה"ל רסא שיתכן דהר"ש לא כתב כן אלא לסוגיא בבכורות דלית לה גזרה דבעלי כיסין כמש"כ שם הר"ש אבל למאי דמסקינן במנחות גזרה דבעלי כיסין חייב עכ"פ מדרבנן וע"ש בר"ש וצ"ע אולם

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kB8u>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ודוקא⁹² בגדל בשדה גוי אבל אם שכרה גוי מישראל כיון שגוף השדה של ישראל לא מפטר מנתינה.

ובשנים שלישי וששי מפריש מעשר עני וחייב לתת לעני⁹³. וי"א⁹⁴ דמעשר עני דינו כמעשר ראשון ופטור מנתינה

ובשנים אבד"ה מפריש מעשר שני⁹⁵ ואוכלו בקדושה או פודהו.

יב. המפקיד פירותיו אצל הכותי ואצל עם הארץ בחזקתו למעשר ולשביעית

המוליך חמיו⁹⁶ למוחן עם הארץ שיטחנם לו ואפי' ע"ה שידוע שחשוד על המעשרות⁹⁷ הרי הן בחזקתן למעשר ולשביעית שאינו חשוד להחליף ולתת

עניין ב ספר הישר לר"ת סי' תקע"ח ודדוקא טבלים שגדלו ביד הגוי אבל אם גדלו ביד ישראל אף על פי שבאו ליד גוי חייב בנתינה וכן משמע מדברי רבנו ובחזו"א שביעית סי' א' סק"ו נראה דנקט כדעה אחרונה ונסתפק אם הגוי עישרן ונתנן ללוי אם חייב הלוי ליתן התרומ"ע לכהן:

⁹² חזו"א שביעית סי' כ"ה סקב"ה

⁹³ דליכא קרא חייב ליתן לעני בן מוכח בשו"ע יו"ד סי' של"א סי"ט מה שהביא הרמ"א בשם כו"פ נוכ"ה בב"י שם דפירות גוי בשביעית שמירחן ישראל נוהג בו מ"ע והטעם כמ"ש הגר"א כדי שיסמכו עניים עליהן אלמא דס"ל שצריך ליתן המ"ע דאל"כ מה תקנת עניים יש בזה כמ"ש מהרי"ט בתשו' סי' מ"ג.

⁹⁴ מהרי"ט שם וחרדים נוכן משמע קצת בתשו' הרמב"ם שהעתיק בחרדים שם אבל אינו מוכרח וכו' דהרדב"ז בתשו' ח"ב סי' תשל"א וח"ו סי' שני אלפים רכ"א וכו' דהרש"ם בדמאי נ"א ב' וכו' דשל"ה ושע"צ וכו' פה"ש סי' י"ג ס"ג ותימא עליו שהוא בעצמו פסק בסי' כ"ג סי"ב דבשביעית בשדה גוי מפרישין מ"ע וא"צ לתת וא"כ מה טעם להפריש מ"ע ולא מע"ש ובציונים שם ציין לכו"פ והרי הכו"פ פמ"ז כתב הטעם משום שסמוכים לא"י כמו עמון ומואב שיסמכו העניים עליהן ע"ש.

⁹⁵ שע"צ

⁹⁶ רמב"ם הלכות מעשר פרק יא הלכה יג

⁹⁷ דלא גרע מכותי בזמן חז"ל דבודאי הי' חשוד. צה"ל קיג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

לו את שלו⁹⁸ שאינו מעושר⁹⁹ או שקדוש בקדושת שביעית¹⁰⁰, ונזהר שלא יתערב בשל חברו¹⁰¹.

וכן המפקיד אצל עם הארץ או השולח ביד ע"ה הרי הן בחזקתן שאינו חשוד להחליף הפקדון. וכן השולח פירות לחברו ע"ה ונמלך חברו להחזירן לו אינו חושש שמא החליפן

הולכין לטוחן גוי הרי הם דמאי שמא החליפן בחיטים של עם הארץ¹⁰², וכותי בזמן הזה דינו כגוי¹⁰³. וי"א¹⁰⁴ שטוחן גוי אין חשש שמא החליפם בשל אחר דהוי ספק ספיקא שמא לא החליף כלל ואפי' החליף שמא בשל חבר החליף ועוד דלא חיישי' כלל שמא החליפן בשל אחרים¹⁰⁵ כיון שאין לגוי ריוח בדבר לא יחליף אלא דחיישי' שמא החליפן בשלו. ודינו כמפקיד אצל גוי להלן

יג. אצל העובר כוננים כפירותיו

⁹⁸ אם נתן קופתו לטוחן ע"ה ואח"כ כשבא ליטול הכיר שנתחלפה לו הקופה אם רוב ע"ה טוחנין אצל הטוחן הזה או אפי' רוב חברים אבל הוחזק ע"ה לטוחן שם באותו היום חושש שמא נתחלף לו בשל ע"ה ואם לאו אינו חושש. חזו"א שם סק"ד וכמ"ש בירו'

⁹⁹ ולכן אם היו טבל יכול לעשותן תרומ"מ על מקום אחר ויכול לקרוא שם לתרומ"מ שבהן ואם היו מעשר"ר טבל לתרומ"ע יכול לעשותן תרומ"ע על מקום אחר או לקרוא שם לתרומ"ע שבהן ואם היו של מע"ש מחללן על המעות ואם היו מעות מחללן על הפירות בירושלים

¹⁰⁰ אבל לא לטהרות דחיישי' שמא נגע אא"כ הם חטים שלא הוכשרו. כמבואר סגיטין סא

¹⁰¹ ואם אמר נטלתי והנחתי לך אחרים מתוקנים שפלוגי חבר עישר לי נאמן במינו ודוקא שמצא כמין זה שהניח אבל מצא מין אחר שוב אין לו מינו אבל גוי אין נאמן במינו.

¹⁰² ואף על גב דהוי ס"ס שמא לא החליפן כלל ואפי' החליפן שמא החליפן בשל חבר מ"מ ס"ל לרבנו דהחמירו בדמאי אפי' בס"ס כיון דעיקר התקנה הי' משום הספק. כסף משנה וכמו שביאר הרדב"ז ובהזו"א שם סק"ח הס"ס והראב"ד חולק ע"ז. ודוקא בס"ס כזה שמא עישרו החמירו אבל אם יש ספק שמא לא נתחייבו כלל במעשר לא החמירו בזה בס"ס כמ"ש"כ תוס' רעק"א ודעת החזו"א דמאי סי' ט"ו סק"ד ועי' שביעית סי' י' סקי"ב שאין להקל בשום ס"ס בדמאי רק במה שהקילו חכמים בהדיא וכ"ז בלא יחד לו חדר אבל יחד לו חדר ומסר לישראל את המפתח תו לא חיישי' שהחליף

¹⁰³ רבנו בפי"ה מ"מ וכ"כ בחזו"א דמאי ח' ה' וברדב"ז כאן ובמאירי חולין ו'.

¹⁰⁴ השנות הראב"ד שם וכעין זה דעת רש"י ותו' בבכורות י"א ב' ועי' רש"ס דמאי מ"ח ב' נ"א ב' שדעתו כדעת

רבנו ו

¹⁰⁵ חזו"א שם סק"ח וכ"כ רדב"ז ודלא ככ"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת ע"ז דף לא. שהמפקיד פירותיו¹⁰⁶ אצל הנכרי הרי הן כפירותיו של נכרי¹⁰⁷ שחזקתו¹⁰⁸ להחליף הפקדון¹⁰⁹.

והיאך דינם, אם היו פירות שעדיין לא נגמרה מלאכתן, ונגמרו ביד ישראל אחר שלקח הפקדון, מפריש מעשרותיו, אפי' היו של גוי כיון שמירחן ישראל חייבין במעשרות. ומ"מ א"צ ליתן לכהן רק התרומה גדולה ולא התרומת מעשר אלא מוכרו לכהן. ואפי' אם הישראל קדם והפריש תרו"מ בשבליים וחזר והפקידן ביד גוי אמרי' שהגוי החליפן ועכשיו שהישראל ימרחם מתחייבים במעשר כדין ודאי¹¹⁰.

ואם היו פירות שהפקיד טבלים ונגמרה מלאכתן, אם הגוי החליף בשלו פטורין שהרי מירוח הגוי בשלו פוטר, אולם חייב להפריש שמא לא החליף הנכרי, וכתב הרמב"ם ולפיכך יראה לי שהמעשרות שיפריש ספק¹¹¹.

אבל אם הפקיד חולין מתוקנין אינו צריך להפריש כלום, שאפילו החליף העכו"ם פטורין שנאמר דגנך ולא דגן עכו"ם. ואין חוששים שמא ישראל אחר ע"ה הפקיד אצלו ג"כ והחליף של זה בזה.

**יד. ואם מת נהנים בו ... דמית בי כהן ונהנה בו כהן ... דמית
בי בעלים ונהנה בו כהן ... קמ"ל דמעידנא דאפרשיה
ברשותיה דכהן קאי**

¹⁰⁶ רמב"ם הלכות מעשר פרק יא הלכה טו

¹⁰⁷ דעת רבנו לעיל בפ"א מתרומות דפירות הגוי שגדלו ברשותו ומירחן הגוי פטורין לגמרי ממעשר ואם גדלו ברשות הגוי והגיעו לעונת המעשרות ברשותו ואח"כ מכרן לישראל ומירחן ישראל חייבין במעשר אבל א"צ לתת לכהן התרומה והמעשר דמצי א"ל קאיתנא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדי' ודעת הראב"ד דגם בגדלו ביד גוי ומירחן גוי חייבין במעשר מדרבנן גזרה משום בעלי כיסין

¹⁰⁸ ועיין דרך אמונה שם קח דעת הראב"ד והר"ש לחלק בין הפקיד פירות להפקיד קופות

¹⁰⁹ כאן לא חיישי' שהחליפן עם של אחר דמפקיד סתמא אין בידו משל אחרים אלא דתלינן שהחליפן בשלו והוא ודאי שהחליפן ומ"מ אינו ודאי גמור שיוכל להפריש מהן על פירות טבל אחרים. חזו"א שביעית סי' א' סקי"ז

¹¹⁰ דרך אמונה שם קא

¹¹¹ ולפ"ד הראב"ד חייבין מדרבנן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

מיד כשהפריש¹¹² הטלה תחת פטר חמור הוא פדוי¹¹³, וחזר הפטר חמור להיות חולין אפילו קודם שנתנו לכהן, תפדה כתיב (שמות יג פסוק יג) בפדיה תלה רחמנא אפילו קודם שנתנו לכהן, ומותר ליהנות בו ואם מת אין צריך קבורה ויתן הנבלה לכהן ליהנות בה. שכבר זכה בשה משעת הפרשה והוי שלו.

והכהן זכה בשה מיד והוא באחריותו בכל מקום שהוא, שאם מת ביד הבעלים קודם שנתנוהו לכהן פטורים שהם אינם חייבים באחריות. ואם גם הנבלה נאברה אין חייב באחריותה¹¹⁴.

לפיכך מיד כשמפרישו¹¹⁵ מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון פטר חמור. ואין להמתין עד שיתן הפדיון ליד כהן דהא פדוי הוא מעכשיו.

¹¹² רמב"ם הלכות ביכורים פרק יב הלכה ה', שו"ע ונו"כ שבא ו

¹¹³ אין דומה לפדיון הבן דלא חל הפדיון עד שעת נתינה אלא דומה לפדיון מע"ש דמיד שפודה נעשה המצוה ויצא החמור לחולין. ועי' בחזו"א בכורות סי' י"ז סק"ב.

¹¹⁴ מנ"ח כב

¹¹⁵ לבוש ש"ך ומ"ז שם ועי' בנחל איתן סי' ה' ס"ג שכתב דלדעת רבנו בפי"א מברכות יש לברך לפדות כשפודה לעצמו, וכשפודה ב' פט"ח בזאח"ז מברך ברכה א' אקב"ו לפדות פטרי חמורים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

